

54
Jean Dubuffet

Při pohledu na pírkó nesené větrem nicméně vítr samotný nespatříme.

S kulturou se to má jako s tolika jinými věcmi, jejichž kouzlo vyprchá, jakmile vyslovíme jejich jméno. V první fázi jde o umění rozjařené, svévolné a plné ohně. Ve druhé se objevuje slovo kultura, které umění svazuje křídla. Ve třetí fázi máme co do činění s údernickou kulturou, s kulturním zupáctvím, a umění mizí úplně.

Idea kultury je dnes chápána v ryze reklamním duchu, takže má zcela přirozeně zálibu v těch nejvíce zjednodušujících dílech, která nejlépe vyhovují mechanismům reklamy a poznenáhlu mění princip hodnoty díla v jeho hodnotu reklamní.

Ti (a já k nim patřím), kteří se bojí, že bude okleštěna naprostá volnost jejich duševního skotačení, žijí ve věčné defenzivě proti všem podnětům či tlakům, přicházejícím odjinud, jež by mohly jejich mysl orientovat směrem, který si sami svobodně nezvolili. Z toho plyne, že reflexivně odmítají vše, co je jim nabízeno, že neustále zaujímají opačné stanovisko. Mozková hmota je příliš měkká a každý

55
Dusin

otisk je na ní dobře vidět. Kdo si toho je vědom a současně se chce nechat unášet vlastní fantazií, nemusí se bát, protože se z něj stává původce otisků. Zdravý rozum, aby odsoudil každou neústupnost a paradoxnost, proti tomu namítá, že právě vyslechnutím různých názorů, nikoliv jejich vyvracením, dojdeme spolehlivěji k pravdě. Jenže tak to není. Není to tak z toho důvodu, že není žádná pravda; není jiná pravda než ta, kterou má každý pro sebe a kterou si musí pečlivě chránit. Jsme svědky toho, že jisté režimy vnucují své mínění nebo alespoň jeho podporu lidem dobré vůle, kteří jsou vystavováni nejrůznějším opatřením a sankcím. Tato opatření jsou nicméně méně hrozná než všudypřítomná tíha konsensu. Donucení na základě zákona není ničím proti tlaku — jenž působí úplně jinak a zuří všude — idejí, s důvěrou a vážností přijímaných v prostředí, v němž člověk žije; právě vůči němu musí být neustále bdělý a ve střehu každý, kdo chce myslet svobodně.

Uzavřený charakter kulturního sboru je dobře ilustrován ideou *objevu*, která v něm vládne a která přiznává velké zásluhy těm členům svého kolegia, kteří mu představují díla, jež byla už dříve známá a